

AANTEKENINGEN OVER DE VERSPREIDING, GEWOONTEN EN
DIVERSE KLEURVORMEN VAN COOKS BOA'S (*CORALLUS*
ENYDRIS COOKII GRAY).

Door: Peter Stafford, The Belvedere, Grenville
Place, London SW7, Engeland.

Inhoud: Inleiding - Verspreiding - Kleurvariaties
- Diskussie - Literatuur.

INLEIDING

De hondskopboa's (genus *Corallus* Daudin, 1803) van tropisch Amerika, bestaan uit een groep van drie hoogontwikkelde, boombewonende soorten. Ze worden gekenmerkt door een slank, zijdelings afgeplat lichaam, een peervormige, grote kop, die duidelijk van de hals is afgescheiden, sterk vergrote tanden voor in de bek en een aantal warmtegevoelige groeven tussen de lipschilden van boven- en onderkaak. Ook hebben ze een lange grijpstaart.

VERSPREIDING

De cooks boa (*Corallus enydris cookii* Gray, 1842) is een wijd verspreide ondersoort, die in een groot gedeelte van Midden- en het noordelijk deel van Zuid-Amerika (Abuys, 1981) voorkomt: van Nicaragua zuidwaarts via Costa Rica en Panama tot in Colombia, Venezuela, noordelijk Peru, Guyana, Trinidad en een aantal kleinere eilanden. In bepaalde streken binnen haar verspreidingsgebied is ze tamelijk algemeen voorkomend. Volgens de gegevens van Dunn (1949) waarschijnlijk het dichtst bevolkt in het Darien-gebied van zuidelijk Panama. Deze slang wordt in allerlei biotopen aangetroffen, maar vooral in boven het water hangende tak-

ken, waar ze veelvuldig zijn gevangen, terwijl ze daar overdag opgerold lagen te slapen. Bananenplantages zijn ook populaire verblijfplaatsen.

Corallus enydris cookii is overwegend 's avonds en 's nachts actief. Ze maakt voornamelijk jacht op kleine vogels en vleermuizen in hun slaappleatsen en verder op andere kleine zoogdieren en boombewonende hagedissen. De maaginhoud van een exemplaar uit Panama (Sexton & Heatwole, 1965) bevatte de deels verteerde resten van een zwangere basilisk (*Basiliscus basiliscus*). In biotopen met veel water zullen deze en andere kleine leguaanachtigen een groot deel van het voedselpakket vormen. Ook kikkers worden incidenteel gegeten.

KLEURVARIATIES

Deze ondersoort onderscheidt zich van de nominaatvorm *Corallus enydris enydris* (Linnaeus, 1758), door de kleinere afmeting, minder rijen rugschubben en kleinere aantallen buik- en onderstaartschubben. Verder heeft ze een meer noordelijk verspreidingsgebied (zie Tabel 1). Er wordt ook wel verschil in rugtekening genoemd, die bestaat uit

Tabel 1. Verschil tussen de ondersoorten van *Corallus enydris*.

	<i>C. e. enydris</i>	<i>C. e. cookii</i>
Buikschubben	270 - 299	235 - 285
Onderstaartschubben	108 - 128	101 - 118
Rijen rugschubben	51 - 59	39 - 47
Schubben rond het oog	12 - 17	11 - 14
Maximum lengte	2,4 m	1,7 m

duidelijk ruitvormige in plaats van meer afgeronde vlekken. Beide ondersoorten lijken oppervlakkig gezien veel op elkaar en kunnen dan ook gemakkelijk door elkaar gehaald worden in de streken waar hun verspreidingsgebieden elkaar overlappen (Parker, 1935).

De ondersoort *Corallus enydris cookii* varieert erg sterk in kleur, waardoor extreme kleurvormen meer dan eens als aparte soorten zijn beschreven: *Boa* (= *Corallus*) *grenadensis* (Barbour, 1914), *Boa salmonidia* (Briceno, 1934) en *Xiphosoma* (= *Corallus*) *ruschenbergeri* (Cope, 1876). Ze is ook beschreven onder diverse andere synoniemen, maar de huidige naam (Forcart, 1951) is de meest geaccepteerde. Volgens Boulenger (1893) zijn er vier hoofd-kleurvormen, als volgt samengevat:

Type A (naar *Corallus cookii* Gray)

Rug Ticht geelachtig of grijsachtig bruin met grote ruitvormige, donkerbruine vlekken op de flanken, soms met een gele kern. De bovenkant van de kop is donkerbruin of zwart gemarmerd of gevlekt. Aan beide zijden van de kop lopen achter het oog twee donkere strepen. De onderzijde is geelachtig met bruine vlekken.

Type B (variëteit *melanea* Gray)

De bovenzijde van de slang is zwartachtig bruin met een netvormig patroon van gele lijntjes. De onderzijde is zwartachtig bruin.

Type C

De rugzijde is geelachtig bruin, egaal of met vage sporen van een donkere tekening. De onderkant is geel, zonder vlekken. Deze kleurvariëteit werd beschreven als een plaatselijke ondersoort, typisch voor het eiland Grenada (Barbour, 1914), ze kreeg de naam *Boa grenadensis*. Sindsdien is ze ook aangetroffen op plaatsen in andere delen van de Grenadines en op het vasteland van Zuid-Amerika.

Fig. 1. *Corallus enydris cookii* (colour type C).
Foto: Peter Stafford.

Fig. 2. *Corallus enydris cookii*. Grenada. Foto:
J. van der Pols.

Type D (naar *Xiphosoma ruschenbergerii* Cope, 1876)
De rug is olijfbruin met enkele gele schubben, die onregelmatige gele lijnen vormen. Alle schubben zijn zwart omrand. Zwart is de dominante kleur op de staart. Op de kop zijn slechts vage sporen van een donkere tekening te vinden. De buik is geel met enkele kleine, zwarte vlekken.

In zijn originele beschrijving van *Xiphosoma ruschenbergerii* vertelt Cope (1876) dat de onderzijde helder geel is en de bovenzijde geel-bruin met groepen bruine vlekken op de beide zijden van de buikschubben.

Jonge exemplaren van deze kleurvariëteit zijn meestal helderder gekleurd en worden donkerder naar mate ze ouder worden, waarbij zich het karakteristieke zwart op de staart ontwikkeld.

Dit is, lijkt mij, de meest waargenomen kleurvariëteit cooks boa en is bekend van Colombia, Venezuela en Grenada (Boulenger, 1893), Costa Rica (Cope, 1876), Panama (Schmidt, 1933) en Trinidad (Brown, 1893). Voor een kleurenfoto zie Abuys, 1981.

DISKUSSIE

Hoewel bepaalde kleurvariëteiten van *Corallus enydris cookii* in sommige streken domineren, is er geen vast patroon te ontdekken in de verspreiding van de kleurvariëteiten binnen het verspreidingsgebied. De grootste variatie in kleur is waarschijnlijk aanwezig onder de eilandpopulaties van Trinidad, Sint Vincent en de Grenadines. Garman (1887) beschrijft alleen al drie verschillende kleurvariëteiten van het eiland Grenada. Twee andere variëteiten zijn beschreven van Sint Vincent (typen A en B) en op z'n minst vijf van Trinidad: een lichtgeel tot olijfkleurige variëteit met bruine vlekken, een andere geheel zonder tekening, een roodbruinachtige variëteit met gele vlekken

en hier en daar witte of gele schubben (Brown, 1893) en typen B en D (Boulenger, 1893). Mole (1924) geeft ook een beschrijving van de kleurvariaties op Trinidad en beschrijft ter vergelijking de exemplaren van Grenada als meer egaal gekleurd en over het algemeen kleiner.

Er bestaat ook een enorme variatie van kleuren op het vasteland van Zuid-Amerika. Beebe (1946) verzamelde een half dozijn exemplaren op een kwart vierkante mijl regenwoud bij Kartabo in Guyana (het vroegere Brits Guyana). Twee exemplaren hiervan werden beschreven als variërend van egaal geelachtig bruin (type C) tot licht grijs-olijfkleurig met alternerende donkere vlekken (type A) en twee andere van Venezuela, waarvan er één in grote lijnen overeenkomt met type D en de andere met type A.

Het feit, dat geheel verschillende kleurvariëteiten naast elkaar voorkomen, toont enigszins het polymorfe karakter van deze slang aan. Het grote scala van kleuren bij deze ondersoort is echter meer het resultaat van natuurlijke variatie. Het gebeurt dan ook regelmatig dat er totaal verschillend gekleurde jongen in één worp voorkomen, zelfs als beide ouderdieren van het zelfde kleurtype zijn (Mole, 1924; Stafford, 1981).

LITERATUUR

- Abuys, A., 1981. De systematiek en kenmerken van de slangen van het genus *Corallus*. Litt. Serp., Vol. 1 (6): 222-237.
- Barbour, T., 1914. A contribution to the zoogeography of the West Indies, with special reference to Amphibians and Reptiles. Mus. Mus. Comp. Zool., Vol. 44 (2): 429-435.
- Beebe, W., 1946. Field notes on the snakes of Kartabo, British Guiana, and Caripito, Venezuela.

- Zoologica, Vol. 31 (1): 11-52.
- Boulenger, G.A., 1893. Catalogue of the snakes in the British Museum (Natural History). Vol. 1. Longmans & Co., London.
- Brown, A.E., 1893. Notes on some snakes from tropical America lately living in the collection of the Zoological Society of Philadelphia. Proc. Acad. Nat. Sci. Philad., 1894: 429-435.
- Cope, E.D., 1876. On the Batrachia and Reptilia of Costa Rica. J. Acad. Nat. Sci. Philad., Vol. 8 (2): 93-154.
- Dunn, E.R., 1949. Relative abundance of some Panamanian snakes. Ecology, Vol. 30: 39-57.
- Forcart, L., 1951. Nomenclature remarks on some generic names of the snake family *Boidae*. Herpetologica, Vol. 7: 197-199.
- Garman, S., 1887. On West Indian reptiles in the Museum of Comparative Zoology at Cambridge, Mass. Proc. Am. Phil. Soc., Vol. 24 (126): 278-286.
- Mole, R.R., 1924. The Trinidad snakes. Proc. Zool. Soc. London, 1924: 235-278.
- Parker, H.W., 1935. The frogs, lizards and snakes of British Guiana. Proc. Zool. Soc. London, 1935: 505-530.
- Schmidt, K.P., 1933. Amphibians and reptiles collected by the Smithsonian Biological Survey of the Panama Canal Zone. Smithsonian Misc. Coll., Vol. 89: 1-20.
- Sexton, O.J. & H.F. Heatwole, 1965. Life history notes on some Panamanian snakes. Caribbean J. Sci., Vol. 5: 39-43.
- Stafford, P.J., 1981. Observations on the captive

breeding of Cook's tree boa (*Corallus enydris cookii*). The Herptile, Vol. 6 (4): 15-17.